



נכתב על ידי הרב עקיבא משה סילבר

האם בית שאין בו ד' אמות חייב להדליק בו נר חנוכה

הספק בזה האם בעי' מקום שהוא שם או דבעי' בית דוקא וסתימת סוגיין דעלמא שצריך בית דירה גמור, וכיון שאינו חשוב בית ובית דירה לענין עירוב וכל שאר הדינים שנתבאר בסוכה ב ע"ב א"כ גם לענין בית חשיב שאינו דר שם.

ואע"ג דקי"ל כהתוס' שמדליק בפתח החצר ולא דמי לעירוב שא"א להניח העירוב

בחצר, מ"מ גם להתוס' צריך שתהא חצר הסמוכה לבית, ולכן אם יש לו בית שער פחות מד"א גם שפסולה להנחת עירוב כשרה להנחת נר חנוכה, כיון שהוא נחשב כבין ביתו לרה"ר, משא"כ בניד"ד שאין בית על יד בית זה.

והנה לדעת הרבה פוסקים (כמו שצינתי בתשובה אחרת) מקום ההדלקה אינה לעיכובא בדיעבד, ובעוד תשובה אחרת הבאתי לציין דבכמה רבנותא נקטו שהדלקה בבהנ"ס מוציאה יד"ח את האורחים או אנשים שאין מדליקין באיסור, ואף דנו הפוסקים על המהלך ברכבת אם יכול להדליק שם ויש שנקטו שאפשר (על שו"ת מהרש"ם ח"ד סי' קמו ועה"ש סי' תרעז ס"ה ועוד), וכן בספינה מקורה (כן מבואר בדברי המהרש"ם שם), אע"ג דבית שבספינה לא חשיב בית לענין עיבור עיר כמבואר בגמ' ושו"ע בדיני עירובין, ולפי הצדדים הללו יש מקום לטעון שה"ה בית כזה שאין בו ד"א לכאורה שייך להדליק בו, אבל בכל אופנים אלו שיכול להדליק שלא בביתו או שיוצא בזה בדיעבד לכו"ע אם יש לו בית אחר גמור צריך להדליק שם.

ולגוף הנידון שיש שהעלו ע"פ דברי המהרש"ם הנ"ל (על אשרי האיש חנוכה פרק לט כה ואילך) במה שדן המהרש"ם בדברי רש"י בשבת שהיושב בספינה מברך על הראיה וכ' מהרש"ם דמיירי בספינה שאין מקורה ויש שיצאו לידון בדבר החדש שבית שאינו מקורה א"א להדליק בו, יש לציין דלענין עיבור העיר בעירוב בית בג' מחיצות שאינו מקורה עדיף מבית שבים כמבואר בשו"ע הנ"ל, וממילא אין טעם לומר שיש סברות הפוכות כאן, אלא רק דהמהרש"ם טען שאין צריך כאן בית גמור הראוי להיות מקום דירה, ויש לציין דבשו"ע הנ"ל מבואר גם דיש חילוק בין ב' מחיצות דבעי תקרה לג' מחיצות דלא בעי תקרה, ומעין כ"ש שיש מקום גם לחלק בענייננו דגם אם בספינה הצריך המהרש"ם תקרה אבל בבית לא.

ובשו"ת אז נדברו חי"א סי' לד דן לגבי הדלקה בשדה ורצה לטעון שאף בזה מתיר המהרש"ם ולפו"ר צ"ב דהרי המהרש"ם להדיא לא היתר בספינה שאינה מקורה,

ובאמת לולי תירוצו של המהרש"ם עצמו היה מקום ליישב קושיית המהרש"ם מדברי רש"י ולומר דרש"י דקאמר בספינה משום שבספינה יותר שכיח שיהיה שרוי שם בלא שיהיה לו במה להדליק.

ובשם הגריש"א והגרשז"א ראיתי שבית שאין בו ד' על ד' ידליק בלא ברכה (אשרי האיש או"ח ג פל"ט כה ואילך והליכ"ש חנוכה רפי"ג), והגרי"ש לשיטתו שאין יוצאים בהדלקה שלא במקומה ושהיא ברכה לבטלה, אבל הגרשז"א סבר כרובא דרבוותא שיוצאים (כמו שנתבאר בתשובה אחרת) צל"ע למה כאן חשש לכתחילה, ואולי אה"נ לכתחילה חשש משום חשש ברכה לבטלה, אבל מעיקר הדין כל שעת הדחק כדיעבד דמי להתיר גם הדלקה כזו, או דעיקר מה שהקל הוא בבית שלא במקומו שזה כלול בתקנת שעת הסכנה אבל בחוץ לא הקיל, וצל"ע בזה עוד בדעתו.

ובפניני חנוכה חנוכה פ"ד עמ' עו הביא בשם הגרי"ש שמסתבר שא"צ דוקא ד"א לבית לנר חנוכה (ובהערה שם ציין לדברי הר"ן בשבת י ע"א מדה"ר שכך יש מקום לדייק בדבריו ועוד ציין שם אח"כ לדברי המהרש"ם הנ"ל דמשמע שאין דין בית דוקא), והביא שם ששוב הראוהו גם בשם הגרשז"א שמסתבר שא"צ ד' על ד', וכ"ז דלא כמה שהביאו הנ"ל.

הלכך מאחר שעיקר הדין שא"צ בית וגם לרוב הפוסקים אינו מעכב כלל בית לעיכובא הלכך בודאי שעדיף שיצא מאחר בברכה מלהדליק בלא ברכה והמברך בודאי אין מוחין בידו דכבר יש כאן כמה צדדים חזקים דמעיקר הדין יכול להדליק במקום כזה.

